

Associacions col·laboradores

Lucrecia Borja, estatua de Manuel Boix. Plaça de les Escoles Pies. Gandia.

Tots els dies 9

- 50 -

19 de gener de 2019

(Plaça dels Furs. Valencia ciutat.)

Retrat de dona (Supost retrat de Lucrecia Borja), de Bartolomeo Veneto, ca. 1520-1530. National Gallery, Londres.

Lucrecia Borja

(Subiaco, 1480 – Ferrara, 1519)

Convencio Valencianista
cvalencianista@gmail.com

LUCRECIA BORJA

(Subiaco, 1480 – Ferrara, 1519)

Lucrecia Borja (en itàlia *Lucrezia Borgia*) naixque en Subiaco, localitat situada a uns 70 km de Roma, el 18 d'abril de 1480. Fon la tercera dels quatre fills il·legítims de Roderic de Borja, llavors cardenal i vicecanceller del papa, i de la seua amant, Giovanna Cattanei –popularment Vannozza Cattanei–. Lucrecia, junt als seus germans Joan –sera duc de Gandia–, Cesar i Jofre conformaren la família oficial de Roderic, del qual se sap que tingue mes fills il·legítims, entre ells Laura, filla d'Isabel Farnesio, en este cas quan ya era papa.

Donada la seua posició, Lucrecia rebe una esmerada educació, sent instruída en art, literatura, música, dansa i llatí, labor confiada a Adriana de Milà (cosina de son pare). Feu us de la llengua valenciana per a comunicar-se en la seua família resident en València. L'infància i la formació la compartí en son germa Cesar, a qui l'uni sempre una forta relació, però llunt de lo que s'ha vingut a especular de que arribara a mantindre relacions carnals en ell, ignominia segurament urdida sense cap prova per aquells que odiaven de valent a la família valenciana.

Els estudis més seriosos sobre la figura d'esta dama venen a coincidir en que realment fon un peo de la família per a conseguir posició, aliances i favors. Els enllaços matrimonials als que fon abocada, i les circumstàncies que els rodegen aixina ho venen a demostrar. En acabant d'haver segut compromesa en dos nobles valencians (en Querubí Joan de Centelles quan només contava en 10 anys i, en trencar-se este compromís, en Gaspar de Proixita –comte d'Almenara–), i una vegada havent consegut el papat Roderic (1492), este buscà més interessants partits per a sa filla en Itàlia. L'elegit com a marit fon Giovanni Sforza, senyor de Pesaro i nebot del duc de Milà. En este matrimoni es pretenia mantindre al ducat de Milà alluntat de possibles aliances en França, en la que regnava Carles VIII, el qual amenaçava en invadir la península itàlica. Només quatre anys durà aquella unió, la tranquil·litat de la qual se va vore truncada en el moment en que Milà passava a aliar-se en França. La presència de Giovanni es veia com una amenaça en el Vaticà i probablement el propi Alexandre VI urdi la manera de desfer-se del senyor de Pesaro. Com per vies amistoses no se pogue trencar aquella unió, llavors s'acusà a Sforza, entre unes altres coses, de ser impotent i no haver pogut consumir el matrimoni, lo que possibilitava la nul·litat del mateix, obligant ad aquell a reconeixer la situació. Per ad alguns autors en este punt comença la llegenda negra entorn a la figura de Lucrecia i de la família Borja, puix en venjança Sforza propagà per Roma que la que havia segut la seua dona mantenia rela-

cions incestuoses en el seu germa Cesar. Mentres se resolía el tema de la separació, Lucrecia havia segut recluída en un monasteri i estant allí donà llum a un fill. Encara que mai s'ha pogut atribuir eixe fruit a una relació incestuosa –els historiadors se decanten més pronte per atribuir la paternitat a Pedro Caldero (*Perotto*), aragonés al servici del Papa–, eixa fon l'excusa perfecta per a iniciar la difamació.

Lucrecia es vea casada per segona vegada, en este cas en Alfons d'Aragó (príncep de Salern), fill bastant d'Alfons II de Nàpols, establint-se una nova aliança, ara en la casa d'Aragó. Noves intrigues i canvis d'aliats motivaren que Cesar Borja se congraciara en el rei de França, Lluís XII, qui ambicionava fer-se en el regne de Nàpols; consegüentment Alfons d'Aragó començà a incomodar als interessos de Cesar Borja, que se desfeu d'ell. En este punt, entra de nou la llegenda, atribuint-li al crim un sentit passional que no tenia.

Viuda, s'ocupà de l'administració de l'Església i del Vaticà, labor que desenvol·là eficaçment, però sent molt criticada pels detractors pel fet de ser dona.

No havia passat molt de temps quan de nou la preparaven per a un nou matrimoni, en este cas en Alfonso d'Este, duc de Ferrara. Allí s'establiria definitivament i ya no es tornaria a trobar ni en son pare ni en son germa Cesar, convertint-se, mentres pogue, en protectora de la seua família, especialment dels seus nebots, i actuant com a una gran mecenes i inclús de lloctinent de son marit en les lluites que mantingue contra el Vaticà, ara en mans dels Medici. En esta disputa la família d'Este acabaria perdent el ducat de Ferrara, que s'incorporà als estats pontificis.

Lucrecia tingue deu fills, dos anteriors a l'últim matrimoni: el primer, Giovanni, conegut com "l'infante romà" i el segon, Roderic d'Aragó; i huit en Alfonso d'Este, dels quals li'n sobrevixueren sis (Ercole, Ippolito, Alessandro, Francesco, Leonora i Isabella Maria); a rant del part de l'última filla emmalaltí i muigut el 24 de juny de 1519 a l'edat de 39 anys.

Ni enverinadora, ni incestuosa, ni ninfomana. Una dona molt preparada per al seu temps, en moltes responsabilitats i una gran mecenes, a l'hora que caritativa en els més necessitats. No ha segut tractada aixina per les cròniques interessades de l'època, ni per alguna historiografia, ni menys encara per la literatura romàntica, que la presenten com a una dona envejosa, malfica i sense escrúpuls, lo qual no es cert. Ella i en especial la seua família foren mecenes d'artistes que generaren l'esplendor del Renaixement, el qual arribà de mans d'ells a València i al restant de la península ibèrica.

J. M. M.